

Tuga Tarle, *Moja australska priča. Roman o jednoj iseljeničkoj avanturi*, Udruga OS, Zagreb 2016., 248 str.

Nekoliko pitanja može se postaviti prilikom kategorizacije i valorizacije djela književnice i diplomatkinje Tuge Tarle *Moja australska priča*. Prvo je njegovo žanrovsko pitanje, drugo njegov stil, treće pitanje poetičkog modusa kojem bi potencijalno pripadao i završno kako procijeniti djelo na estetskoj osi s obzirom na to da je riječ o gotovo debitantskom pokušaju. Žanrovski gledano, djelo predstavlja roman nastao od priča koje su dio dnevnika i pisama autoričine kćeri Maše Tarle. Priče se narativno povezuju u cjelinu, pa se time dobiva romaneskno tkivo. Ono što izdvaja ovaj roman iz njegove klasične definicije predstavlja segment njegove obrade, tj. tipična postmodernistička tehnika kolažiranja. U njemu postoje slike, poetski tekst, tekst pisan u kurzivu i tekst u običnom fontu. Time se uspostavlja niz raznorodnih značenjskih relacija. Slike nisu stavljene kao komentar ili dopuna tekstu, već njegov gotovo komunikacijski akter što bitno pridonosi njegovoj semantičnosti. Poetski tekstovi pojavljuju se na određenim mjestima u fabuli i obogaćuju žanrovsku raznovrsnost. Potonja dva bitno je razgraničiti zbog grafostilističke, semantičke i naratološke razine. Naime, tekst pisan običnim fontom pripada autorici (tj. pripovjedačici), a tekst u kurzivu izvorniku Mašinih pisama i dnevnika. Time se na grafostilističkoj osi uspostavlja komunikacija u tekstu kojemu se pridaju raznorodne stilske značajke. Na semantičkoj osi pratimo usloženjavanje tekstnih odnosa u pogledu povećanja ili smanjenja semantičnosti u odnosu na tekst-izvornik ili prototekst prema kojem se autorica osebujno postavlja. Na naratološkoj osi upravo ovakav pristup omogućuje

polifoničnost samog romana koja je prisutna u natruhama i premda nije ona glavni faktor odčitavanja narativne strukture, postoji, što je prilično kvalitetan i složen iskorak u početnoj gradnji poetike. Stil romana također je dvojstven u bitnom smislu te riječi. Ulomci pisama i dnevnika pisani su uporabom infantilnog subjekta i pripovijedanja što se prije svega očituje u infantilizacijskoj sintaksi. Predmnijevanje dječjeg govora u imenovanju svijeta i dojmovno-značenjskoj infrastrukturi ono je što se čini najvažnijim stilskim dosegom takovrsnog narativa. U odraslom dijelu narativa koji izgovara pripovjedačica prisutna je tzv. stilizacija infantilnog subjekta i pripovijedanja. To se odvija vrlo pomno i precizno bez pretencioznosti koju donosi takva vrsta pripovijedanja. U jednom se segmentu stilizira tekst-izvornik, a u drugom oponaša pisanje nalik na signale iz tog istog teksta. U oba segmenta autorica bilježi značajne uspjehe. Poetičko kvalificiranje ovoga djela dovodi nas prema iseljeničkoj književnosti. Ona se u suvremenom hrvatskom književnom prostoru vezuje podjednako za poeziju i za prozu. Iako mi je poezija znatno poznatija, ono što se izdvaja kao bitno u prozi oblikovanje je lika, specifična tema, figura Nostalgije i izmještanje instanci autor/subjekt i svijet/tekst. Što se tiče likova, oni postoje u pripovjedačičinoj memoriji i prisutan je po veliki broj (npr. Tony, Sandra, Stella, Jovana), no na njima nije toliki naglasak jer su predstavljeni kao linearni reprezentanti neke autoričine ideje ili neotkrivena dijela svijeta (stvarnog i tekstualnog), već su tema i figura Nostalgije ono što čini ovo djelo pripadajućima toj poetici. Posebice ističem figuru Nostalgije kojom se uspostavljaju temeljni diskurzivni odnosi *sada — onda* i *ovdje — tamo*. To usredištenje spacijalnih i temporalnih koordinata osnažuje temeljne semantičke osi takovrsne književnosti iz koje se poslije gradi njezin sadržaj. Stanovi-

ta diskurzivna blizina autorice i pripovjedačice (preko teksta-izvornika, korištenja kćerinih zapisa, kolektivno-memorijske geste, osjećaja približenja u segmentima) pripada jednom pomalo ispovjednom tipu pristupa književnosti, no to je nedokazivo s obzirom na to da pozicija prvog lica u pripovijedanju nije dosljedno provedena kroz cijelo djelo. To su ona porozna mjesta u koja prebjegne kritička misao kad se malo odmakne od ladičarenja i rudarenja i davanja općih i pojedinačnih karakteristika djelu bez upliva u ono osobno. Zato, s obzirom na to da sam knjigu čitao s velikim čitateljskim užitkom, pa sam kritičko pero pomalo i ostavio po strani, istaknut ću dva posve osobna trenutka u knjizi koja smatram dvama jakim mjestima njezine doživljajne strukture. Prva je posveta, a druga nekoliko završnih rečenica na 224. stranici. Posveta glasi: *Ove stranice posvećujem iseljenicima, izbjeglicama i prognanicima, onima koji se broje u tisućama i tisućama, u stotinama i stotinama tisuća, u milijunima — u svim*

*vremenima i na svim prostorima od iskona do svršetka vremena. Kad ne bi bilo takvih pionira i prognanika, avanturista i luralica, bile bi mnogo skromnije dimenzije našega svijeta. S obzirom na aktualnu migrantsku krizu, sama se knjiga može i aktualizirati i upitati se možemo koliko se samo malih sudbina utopi u vrtlozima i kolopletima života kojima drugi djeluju. Kako se samo mijenjaju koordinate našega svijeta kada samo promatramo ili poslušamo nesputani govor nekog tko je izbjegao u daleki svijet ili možda samo luta po svojoj sobi, uokvirenom svemiru svoje mašte. Nekoliko završnih rečenica s 224. stranice glase: *Ustvari, najlakše je biti pisac. Za to ti ne treba nikakav fakultet, nikakvo zvanje. Čak ne treba ići u školu. Dovoljno je da znaš pročitati što je život. Znati pisati i osjećati život.* To je knjiga dokazala i želimo joj veliki uspjeh u čitateljstvu i kritici, a autorici Tugi Tarle još mnogo pisanja i istraživanja literarnih mogućnosti.*

• *Tin Lemac*